

Мәктәблелердә фәал
һәјат мөвгәеинин
формалашдырылмасы

М. М. МЕДИЗАДЭ
ССРН ПЕА-нын академики

С онын таргияттын, иштасын дүйнешлигине да шалы-техникин ингилэлийн болон ишигийн мэрхэнээдээ эзэм-кешлэрин коммунист таргияттандын күч-тандырлымосы да яхшилжилтийндаас эн-актуал проблем кимни гарышаа дуурь. Бу, Сөв.ИКИ таргияттандын идея, планын да мэргэжлийн шоколады, совет адмалырын марксизм-ленинизмийн дүнгжилоруу ийн сийлахадынчарын, онларын идея-са-ци-и, мэйнен, елмий-техникин, естетик ша-зи-ни, чөтөөдөр тэжкилэлцүүрээр жолу наа баатар кечирлир. Л. Н. Брежнев дэлжад Сөв.ИКИ ХХV гургуялтындаа мэйнен рузансийн демидчирийн «Шутхасийт эн-чох» дүйнээдээ оюун наа баатар феод мөрвэг-тутсыздын, ичтиман бараа шуруултуу ми-наасбат болсмарсийн, бу заман оюун со-зу изяа ишишин бир-бирини уүтүүн наалма-ан күнжидэл, давранын нормасты олдруу. Мэйнен таргияттын вээлзээн бэлэд бир-мөнгө таргияа стендээр» (бах: Сөв.ИКИ ХХV гургуялтын материалы-чыр, Баны, 1976, сан. 85).

түтүр. Тәрбија ишинши мүнүх саласынан тохумдан бу гарарда деңгизде: «Өлкөнни иттисады, соосал-сисе» вә мәдени инициативалы, кедиши, никишар тәмчи сонасынан имканиларында там истифада едилмасы. Совет Иттиғабынын Ленин харци сијасати жаттын жојат жекчипраласы, онут берялганда мөвлегерларның мөнкемалыккы идеологияны ишши, сисаси тәрбија ишинши мұваффақтыйтандын кетдіндеңде да артыг дәрежада астындаидар» («Азарбаев замыннан» журналы, 1979, № 6, сан. 6).

Бу көстәрләпшәрләр язат, кечирлиләр, костәрләпшәрләр язар мәктәбләрләр арасында анырын төрбөй циңниң күчләндирүлмөсөн ве яхшылашырылыша, ишбасын ки, коммунизм иншина садиг совет ватандашларыннан јетишмисин комж сөдәчак, бозлар мәктәп парта-ларында отурал шакирдләр фәзләнәттәр. Бынан соң олар язат, кечирлиләр, костәрләпшәрләр язар мәктәбләрләр арасында анырын төрбөй циңниң күчләндирүлмөсөн ве яхшылашырылыша, ишбасын ки, коммунизм иншина садиг совет ватандашларыннан јетишмисин комж сөдәчак, бозлар мәктәп парта-ларында отурал шакирдләр фәзләнәттәр. Бынан соң олар язат, кечирлиләр, костәрләпшәрләр язар мәктәбләрләр арасында анырын төрбөй циңниң күчләндирүлмөсөн ве яхшылашырылыша, ишбасын ки, коммунизм иншина садиг совет ватандашларыннан јетишмисин комж сөдәчак, бозлар мәктәп парта-ларында отурал шакирдләр фәзләнәттәр. Бынан соң олар язат, кечирлиләр, костәрләпшәрләр язар мәктәбләрләр арасында анырын төрбөй циңниң күчләндирүлмөсөн ве яхшылашырылыша, ишбасын ки, коммунизм иншина садиг совет ватандашларыннан јетишмисин комж сөдәчак, бозлар мәктәп парта-ларында отурал шакирдләр фәзләнәттәр.

Сүрүмән физикләр проблеманы билингән
маси ѡзларынан избәрән да эшлән чөттә
ләрдин ишләгендәнди, биро проблемалорин
мактәб шәрктиңнән бәйәтта кечирнәләсән
үчүн көнин ѡзлар аны.

* Мегалә редаксијанын сифариши иле
АЗЫРЛАНМЫШДЫР.

төлөөлүш, ишкүйн хөгжлийн мэжары олмушудар» (Ж. М. Тяжелников, «Союз молодых ленинцев», 1980, сан. 18).

Бир даңа тәкәр едәк ки, педагогик обиджатда шәхсијиттән фәл һәјәт мөвъя проблеме тәбәт олуын савијәде шәхсијиттәндәр. Демәлә һәмни аңлашылык тура да елми шарынын тамашысын. Бу-даңа ини истинсана костармак лазыымыр; библиография, профессор Н. Н. Болырлар мәзүмнүү монографиясында бу мәселе жо турухун. Биз онун создарын ол-турда кизи веририк: «Фәл һәјәт мөвъя шәхсијиттән кефийәттә ними бирдан-бирде, тадырын мөгөжидүү тәрбијә про-ессиеси, ичтиман-файлда вә ичтиман-настаси фәзилдәттә жарыны.

Фәзл һәјәт мөвҗөтлөнүү формалашмалык аның мәктәб, ушар үз көнчөр ашынылаттары, эмок колективлары кимнәсендө институттарын бөлж рөлү вардыр. Айландау илкен ушагтың яшшиләү шекспирлек контиги асасларнын, онун һәјәт мөвҗөтлөнүү бүкөвнарас гоулар. Һәјәт мөвҗөтлөнүү дәлдемларын фазилияттөн олан бахшылык системасын. Бүкүлүн яанаңы, о, жалпылыш бахшылар деңиз, нәм да ичтүүлүк маңафын да коммунист охлагын нормалармында чабак берген фәзилеттүү системасын. Нина коре да бөлүп мөвҗөтлөнүү формалашмалылысын мөннөн тәрбияларын асас, ھалламалык көзүнүн тәрбияларын биргүйдүр. Фәзл һәјәт мөвҗөт—ицнитаман патандылыштын боркунун шаражеттүүн мөннөн масулүүлүккөнүн вадийти, мисалын чомчиж тарафынан иштөнүүн үзүрлөнүүн гоулар мөвҗөтлөнүүлүк аркылыштын. Ахыл һәјәт мөвҗөтлөнүүн ашылыштында кимнән иштеген—баш. Нәм, ишлөнүп ашылыштында кимнән иштеген.

шашырылымасындан кедирсе, һөмни тоғиф додордук, екөр жеткин яшшар учун екәздор туулурса—оңда тоғиф оғодор дағы дегендиц. Мәктәб, вило та ваша амалылар, мәктәблелордо фазал һоят мөржинин жарасында болук рода малинилди. Лакин жеткин яшшар шахсийттени формаланылышында ондай өмөт фалызытуу, миң иона сороготтоо жарасынын процесси, совет гануматтуулугуну ССРР Конститусиянын мұддаттарынын үйлөнүп олардың эзеттөнүштөрүшүнен баруын да өзөнчелердин шүүрүү дарынан соң нүүрлүрлөрни билүүсүн олардың жеринде жеткирүөрөнөн жөнгө көтөрсөмдөн наалдадын билемдүйт насоб едири. Мәнде буна көрөп да пәндердөн кечирилген аныдыштын, тоғифин веророни биңдердөн, көзбатынан да түштүрүлгөн.

лә адама архаланыг «олмаз» («Комео-молскаја правда» газети, 12 фебрал 1975-чи на).

асыларнан көрді, болай, болай жаңулуу, си-
јаси көрүлт, охлаг позгунлыг, жо нана
позгунлыг, мұфтохорлук, солитезислик,
симватичник, мәнсәбастырын кими
аллара жаңы азадын дахьлден доғма-
дији хүсуси әзвали-рунијаидири (Г. И. Шукина, Проблема познавательно-
го интереса в педагогике. М., с. 26—27).

Деңгизлар, албетте, мәнін олмажа
кеңіфілләр. фәз, нағат мөвгеінин ха-
рактеристикасына дахшылар, чүкпін бу,
созылғанда алаңшылдар, лакин бізім
ғомырнанча, онун мәнінде шәрі ет-
мир. Диалектен мәнінде нөтегін-изордиди-
нан һар һансы бир алаңшының тағыри-
онда мөвчуд олмаған кеңіфілләрін сада-
кадағынан жақындағанда да, оның мәнінде
шешімдерінде де көрінеді.

ЛАМАГДЕЙН, ОНЫН МҮЭЖИЛЭЛДҮҮРЧИЙН
ХӨГШИГЛЭРНИЙН КОСТЯРЭЖДИК. ОНАА КОРА ДЕ,
БИЗ БЕЛД НЕСАБ ЕДИРИК ИХ, НЭМИН ТЭРФИЙН
ГЭДЭР ДУЗКҮН ИЛАН МОГДСА ДУРСА ДА,
ДЕНЭН ОДЫГДАШЦИР ӨДИМЛИЙН, ТАМЗА-
МАНДЫМДЫР. БИЗ БУ МҮНХАНИМЭН ДАВАМ
ЭДИРИН БҮЛӨРДИК, ЛАКНИ БУНГИ ЕӨНДЖАА
ДОРД. БИР ШЕЙ МЭЛҮҮДҮҮКИЙН, ФЕАТ НЭЙД
ХӨВГӨҮҮРН АЛЫНСАА СИСЭН ЭДБИЙЛДАА НЕ-
ХИИЗЭРДЛЭН НЕЧИРНДЛЭНДАА, НАДАА, ПЕДАГО-
ГИЧИЙН ЭДБИЙЛДАА НӨХЗЛӨЛНИК НИФАЙТ ГЭДЭР
ХӨГШИГЛЭРДҮҮРСИД. БҮЧИН, НӨХЗЛӨЛН, БУ-
ГИИХ ТОЛГОЛОВИРЫНДАА СЛЭДН, МӨКТӨЛӨННЭРЭ-
ХУСАНБИСТИНН ХАРАХТЫРДИ ЭДОН ТАМ ТЭ-
РФИЙН ДОХДУР. БЕЛД БИР ТЭРФИЙН ВЕРНИМ-
СИИ КОРА ОЛДУГАА ЗАРУУРИДИК ИХ, БУ
ДАЛДЫН МҮЭЖИЛЭЛЭРЭ, ВАЛИДНЭЛДАА ВЭ
ДАРЧААНДАА ШИКНЭРДЭГ ВЭ МОНГОЛБАР-
ДЫААЛГИЙТ МОСТОРНН ИЧТИЙН СИСЭН-СИСЭН
ХИСЛЭГЛАТАРАА ТАМ АЙДЫН ОЛСУН.

БОИМН АНЛАДЫШИН МОНГОЛБАРЫНДАА УЧИН
ДАЛДЫННЭН АДЫЛДАШЦИРЬГАА ЧАЛЫГАА.

мочмусу күмін ифадә олуңур.

Фәзл һајат мөвсөн бахынындан инжүүттүчүүгүй асас һајат гөмүккүй коммунист түрүгүчүсүнүн эхлэг кодексидин. Мөн буна керо до, эбас дара жеңилмашындар иш-бөлүк мөвсөнгүй жаралдымасы ма'нови тэрбийинин вайлоондордун.

Нисанды белде бир мөвсөнгүй жаралдымасы, танкар сапарни күй, узак професия во мектебтөөгөдөр яшадын башшылар. Кичин азартта яшшил мөнкөблүлүрдө бу, мөвсөнгүй жарынын оозуун формалашыры. Шакирдтардын фәзл һајат мөвсөнгүй формалашымасы, асасан, ўукхар мектаб яшшилди башка чарында күй, бунун чүнүн да эхлэти, интеллигенттүүл, психик жеткилилүүн мүэжжан даречеси зарындаридин.

нчылданын виа фәзл жеринде жетпөрмөк назыр олор.

Назарден кеңирлилган аналајыштың төгли олупын бу тәріғинин бүтүн чөлөндерін айта етмәй гадир олдаптуғын идиана мәннен фикриңде деңгел, лакин проблемалынын манифестиациянын баша душумсызын үчүн дауана лицензиялык бешес едирин. Она жөнүү ки, буралда, бирнегиңсиз, мөстәбәлдерде наимин мөвөнгөн формаланылышынын анылыштың конгретизациялышырын, иннициасы, мөнгөн анылыштың күнине көзжүйләрлөрдин мәчелүсү шартынан көрүп, учичусу, мөнгөн анылыштың күнине мөнгөн формаланылышынын онын асас мөнгөнин по физикалык компоненттеринин көстөрүр, дөрдүчүсү.

Буда мөвөнгөн эсес өзөнчиликке гелд едир.

Елдаға еткем газымдардың ки, бу тәріғидән бар да алдан олар ки, шахисхайтиң олардың мөнгөннүн тәзедүр етмасы, сасасын, кончарлың мөккеб жашиында баша жатыр. Лакин бар, сопранор жеткен инсансалың ичтимаң-сипаса виа эмәк фәзлийнен таңда да инникашаф едир, гарәйманды шаралып улут оларға формаланылыш, чөмжеттүү манафетине хидмет етмек үчүн тәкъимланып.

Монголларнын фазын бөлттөн мөнгийн төрөлжүүлэлтийн
формалдашырылаласы — мөн нийтийн төрөлжүүлэлтийн
важаа фасид. Бы, тооцдлыг дэлжилдир.
Базырда бутын мөнгөт шиншийн моржийн
дээр дуулан оссс мосоло, шандылдориин ком-
мунист хэлгэлт рүүндээ төрбийг олонийн
сэцэвдир. В. И. Ленинийн бас бол Косторни-
нинийн бизни учын ролофбрдир: «Газарийн
жинчилгээнд бутын төрбийг, тайшиг во-тэ-
длийн нишнэйдээр коммунист хэлгэлтийн
төрбийг этмэжийн ийнэрт олмалынны
(В. И. Ленин, Эсслорий, 31-чи чилд. Ба-
зийн, 1952-ийн сан, 295).

Коммунист өхүдөлтүүлүштүү
ишигчилдүүрдүйлүмсөндөн бүтүн бунаар
боюк сорбатидир. Мусыр «педагогиканын
намыс проблемасы» иштээ китаб да маголарында
риңдөн нозарә чарын гүсүрлүрдөн бирашылды
да онданд избараатидир ки, онлардын хөдөлгүүлэлт
гимназии проблеми нээлттэй көнчиргилүү
үзүүлэлт мөнжиди болсун гагчыннын төмөрчийн
басинни шыныгандырылсан эзэнтүү «мо-хүннүү

Леонид Ильич охлаг мәсөләсүндөн да-
шынаркын төзүлүп, «Рәйсбер» түтү-
мазумуз охлаг, коммунизм идеяларының
бәндес садағатын соң үкисең шетендиш-
тыны, из соңынан Вотонан мәнбауботин
шо бүтүн ойларорин зәһмәтесцилерин иле
тардашынан пәндирилүүн, коллегиянын-
мин шо ичтимаи борчуну позулымасы нал-
ларыны гарыны дозүзмәелүүн бирлеши-
чи ахлахлыгын.

Бізім коммунист охлагаймы, башар-
жетін ішілдегі насырлдығы мәнінде! Тиң
тұннаның нормаларының, нағызы ола-
рға мираз, көтүргү инкіншілдік еттердің.
Әмбесе варлық, вічадамның, тозақарыл-
ын, шохсыз жағает инесі, жолдастырыл-
ын, гарышылығын нормат - бүткін бүншар
совет адамының мәнін симасынан айрыл-
ып чыншилордайды! (Л. И. Брежнев, Лен-
ин жолу ила. Бакы, 1976, 5-чи чилд,
саб. 53).

Мектеблиларын жашыны же фәрди хүсүнияттерин иззәрә олардың ахтап нормаларының сипаттамаларынан да аспишиш деңгиздир. Мектеблилардың фәзлүү һөјүт мөгөнгөлөн назырлардан бу мүнүмкүнүү шарттарда практик жолларына васиттес болуп патшында данишмандыздан эвол, олардың асаслары Узбекинде дастана.

Бу негінг нағылда доғарлар да жазылышты. Бела бір фінкір разылашыма-
мал олмас кін, сіңе дундақоруу жаңа ком-
мунист идеяларының шахсізтігін көнни
инишаф жолуп узумын истиғаталорлы-
лы, онуң айдан мөттегелділіккін мұжай-
едір, характерда дозымалуктүн вә мөнхен-
лік верір, инсанын бутын симасындо-
дарашиби вә фәлшижитин хусусийлік-
терди мөнчесүйнде, адәт вә мәжлориндегі
онын мөнестірді.

Чинин мөнгтэблэрдээ тэлжин элс гуртамын
түвшиний нийтийн, энэ манжийн түвшиний корь
надасилар арасында олан эзэлгэрээр тохижуулж
тогтолцоог хийж, надасилар арасында олан эзэлгэрээр
надасилар арасында олан эзэлгэрээр, надасиларын ичиний
хаатын замаар дахь тосссарын яратмалаг
марксизмын освастын оржтынайж (бах:
Н. К. Крупенская). Педагогиччийн сочине-
нижения, 5-чий чигд. сан. 156—157).

Гифхарппис иш гедж еткак лазымб-
ар ки, реңдерине бу көстүрмөн мөккеб-
пиримизде эсүн мөйкөн жер тутур. Мек-
беттеге жаңат кечирлилар Фондарарасы
дала шакирдларда елни дүйнөжарушун
формалашмасына жеңи комзажа едир.

Шакирларда мөйкөн елни дүйнөжару-
шун формалашмасы онларда коммунист
идеялыштыгы ва этидолилии тобариси-
нан асынын гору, партиянын откени
коммунизмнан дотуру аларан, бутун дундуца
сүзүн вә демократияда хидмет едиген да-
лашын вә харичи сязасынан мөйкөн дары-

төмөк үчүн замын жарады.

Демалы, нер шеңдээ өзөл, шакирда-
лын слызы биллиңдерин менимсөзин бутун
бүлүнчүлүр мүсбет тेң көстөрдү. Ленин-
инин мишиш «Жалын» башарыннан на-
йырталымын олдурун бутун соревнавтарлар бил-
гекшіл аз зейнинин эзинништердүүдүн жи-
жигин асл коммунист олгарал олар» висиожу-
нанда тарихи әмнөмийттүү бу баҳымдан
байраада айдан олур. В. И. Ленининин бу
сөздөрдөн, силаси велли-педагогика дән-

Бүгүн бүнлэр белә бир мұддазын тас-
тый едиң ки, «дүйнәкоршуның ялның идео-
логияның баша дүшмәні» асасында деңгел.
Демек «Нұса етмәк», иисанлық форды,
коллективтән тоғурубысы проессында, егиге-
ниләр жөнәт төсүрмәс асасында формалашып
(З. В. Коваленко, М. М. Іашинен).
Формалашының идеяһо үбенчелік-
жанраныннан (жанраныннан, саб. 7). Бәйкеснинде
бүтүн бүнлэр бир јерде қончылар шох-
шылжытын шәтәт едәрек көркөнди мұнасаб-
шыны мүзөндей едиң, оларлардың дүйнәкор-
шунның формалашымыры. Бир мұддазын
тас-тасып, гадағылдар да тосиди едиң.
И. В. Сысоевиң жолдаш коммунист
дүйнәкоршуның мұхтарлық аспектилерини,
көркөнди шахси мұнасабат, иисанлық
шешімдерди опти ролы, шәхсиеттің сијаси
тәжірибе идеаллары иле алағасы, салын-
ғындарында дағылткан материалтердін харак-
тери, истиналандастырылғандағы тәжірибелілік
жөн ашығылардың асас тарихи компонент-
терини көстәрдік.

1) тә'лим және тарбияцияны, езүнштуборијини (апаралық системи) эмэлэ көтириң компонентидир) кедишіндегі елмі билігіндең мәннімсөйілмесін үшіндең тақрұбынан жаңыдаған шыншылданасында формалашып марксист-лемінгіч бағыттағыда да орналасып тұнады.

2) коммунізм идеаллары системи;
3) инсальын керчәклијә шәхси мұнаси-
теттің системи (бахыштар, әгидәләр,

Булларда разыншаммаса чатынди
В. Сысоенко. Теоретические и ме-
дицинские проблемы формирования
коммунистического мировоззрения, М.,
1979г., сан. 14).

Бело ойр мудын памыз да лумдуу көрүп
фөнал жаңат мөвөнгүнен формалашырылыш масы
да жалын торбىй василорду или эле
годар десил, нан да төмөнкүн ве шекчүнин
инишинашынын вондойт или элагат
дардар. Ухарыда гејд етмениккүн
форд наа жардук юксек охалты жефирдүүлүп
ра малик олса бело, онда мөнкөн ирада
кеңїштөөлөр олмаса, о, фөнал жаңат мөвөнгүн
иши жолчона билмөс. Она корд да, төмөнкүн
дүйн дейдиркүн ки, шакирдкорун фазыллык
гыны формалашырыракун, онку психологиянын
ки асасларын да психологиян төсүлүктөрүн
ро истиндүн олувымалдырып. В. А. Сухомлини
линицик ногалы оларaq көстармандыр күн
тарбия, нар шеджан эвзак, фазылдатылыш
«Бу фазылдатылыш шакирдкорун дахлил
мөнөвнү гүвөвлөрү, Бу жа башта маңын
ни приискин жаңат кечиримдес уттуру
да фөнал мубариза новоси наалединчи
ојаңыз» (В. А. Сухомлиник, Формирование
внешние коммуникативных убеждений
молодого поколения, М., 1961, с. 12).

Тәсаввур этмак олар ки, мөнтэллилэр
бу новас, онда ирада жефирдүүлөр
чүмдөлдөн мүтешинчиллик, гөтийт, инсан
нарлык олмадан жоата кечиримдес
Монтебинин фөнал жаңат мөвөнгүнин
формалашырылышасы, тооктар едирик,
дан-бира, илдиримин сүртөн бааш ве
мир. О, инишинаш едердик формалашырылыш
Она корд да, онун формалашырылыш
процессини, ушатын инишинаш процессини
конкрайда иззәрден кечирмөк олмас.

ССРИ ПЕА-нын академики Г. С. Нук жаңыр: «Бер бир шохсийт, бу фард учын умуми яши дәрәжелорини чир, лакин бу процесс мұхтәлифdir. кишаф процессинин өзүндө вә онун н

человека»; спирн системанин функционал хүснүүсийг төрөлжин, иксалынан физики, зоологии, мөннээн из диктор хассээлордийн, маргарийндаа, мэйлэрийнде, иксэд дадарварындаа, темпераментындаа чадалыг харьжирлерийндоор фондын фэргээр мэдэжна чыхын. Оинаар монголын дарвинийн динамикасын, ишнийн эхлийндаа шомжид, ижтихан најзатда наинийн эхлийн музейлээжидүүр. Бүх фэргэлрүүн мэшшэнд иншикхан шартларийндоор асуулж, Одана сонра гэж дэл «Шэхэнжүүт, онуу дарвинийншины музээн сэдэн чох мурэнбүх, бутов да диференционал, дахиал шарантны дозумлыг да дохицсан системи ними, онуу чигүүтэндээ најзатын изэвлагын олан франд тархинийн кедишнээн формалласын» («Обижее основы педагогики, Ф. Ф. Коралев и С. Е. Чумракиан редактою илл. М., съб. 148—149—153»).

Бурадан белгі этина чыкыр, шаңтасылардан синир системинин, физики, зеңишии ве бағшы хассоларинин, марамаларынын, мөлдірларынын, температураларынын ве а, функционал хүсусияттердин этинасында яразмынын фарға форға ве хүсусиеттердин изерле аларап, мактабиден жаңа мөвегжин формалашмасы шаблондың уәзде деңіл, мұхтоби форма ве санында жаңыларда, заманында миңдағанғы мұсағаттың көлігінде. Ферзден мөбіз оны кора да биринші илдәр, диктериден итчиманы, үйнічүсүндөмек мөвегжін үстүлгүл ташынын едәр, төбән жаңында шаңхөштөн иннициаф етмеген кедесін, мәдүм оддукты киме, есассан, таңсын да тәрбије ол, жетін көзіндең иса тәрбіїн ишинин бутын системинин тәсіри алғызында, итчиманың амәк фәзліліктерінде олған олзурун. Лажын тәрбија ве инкапшаға просесси «сүйлінештес», конфликттеден, зиддиқтәстэрлерин мұбырансыз олардың рантанда кедеп.

мөвгөттөн соосал формалашынын иштиң-
сүдир күн, онун да нағылда жоккылыш
совет психология, мәрдум Б. Г. Аңаңын жа-
зыргы: «Инсанын соосал формалашыны
шохсөйттөн—итчиман даварлын би ком-
муникациялар субъекттінде—формалашы-
мысы да маңыздырылады. Инсанын соосал
формалашының деділік, би енін за-
мандың ішіндегі формалықтұстардың субъектті олар
инсанын, екәр бендер фәллізіттөн новатор-
лық мәдүм тосқыншылтықтың десек, олар да
тә'лимдің бағыттарында амбалаған жағдайда жа-
надырылғандар. Олардан тә'лим кеңінші, тә'
лимин мұхтажды новаторларның новоболаш-
мыс, өзенінде жағдайда амбалаған нағызрашымаш

и, а, ejini заманда идрак во феалијот субјектини хассэлэрини, чемијјетда ролларын, сооснал меогларини дејшиштама, статусда ирзиломвэлэр мэрнелесидир, јашинсан баргэрар олмасыдъра. (Б. Г. Анастас. Человек как предмет познания М. 1969, сах 108).

Психологи асаслардан данишмакары психология наидисар олан вә шахсийдөн фәрзі нәжат мөвгөнини формалаштырып, сунада аз аныктап олмајан тәлебаты, оитивләрдөн стимуллаштырының нәзәрәттөн гачырылған олмас. Бир шедең әзәвәд, фәрздин тәлебаты вә нәзәрәттөн көнчина проблемнан баллапәндө онызарын ролу паталыңда.

Нисан талебатын төрбіжасынан өзбек-
тін нағызыда А. С. Макаренко нағыл
шарап даудында сөздейді: «Төрбіж шиншін вә
күсусын анын колективтың ишиншін де-
ниң маңынсы нағызын талебатын сечмәк-
шілдегі тағыбын етмәкден, оны маңында
жүзгілік көтіпірекшілдегін барабардір. Бу, жал-
ғасында синтетика қасиеттіде мұмындардан вә
жарылыш, о, ишесін даңында тақимлашылшак
тұрунда мүбаризеде вадар еди болғар» (А.
С. Макаренко, Эсселерләrin, 4-чү чилд, М.,
1957, саб. 39).

шандар борборларинин изз талаборн ила
шаш етмок овзанна, оны же тағыжүрлөрдүн
өзөнгөндөн изэн етмаж адат еткендердүй.
С. Л. Рубинштейн жазып ки, инсанын
обязатты оны физиологиясын согз едән илкен
миллардир; оларның сүйсендешеңде онлар
таркибиден, инсан фазал үйрөлгөн ки-
чишкын СПР „Толботтада, белекнило,
па бил ки, ентияж үнис едән ве эзи шана-
шада физиология нисториян бир үзүрлөк ки-
ни, эндиц чокан ве онунда бирлиндөн
олар ентигасда үйрөлгөн ким артыг ин-
санын изү јерлешмешидир“ (С. Л. Рубин-
штейн, „Основы общей психологии“, М.,
1946, сан. 526).

Монголийн төлбөртэй мухталыншид: мэлжарлын эаслалтын ялангуяа, техники, мусики, тасиршиг нийчилсөн, хөнгөн тээвэрфүүтийн чигүүчүүчилж, ихнийн фолтныг ба с. Бутгын төлбөртэй одоогоор монголын мэргэжлийн фолтныг ялангуяа. Хажуулжинтэй фолтнын дугураан мөнгөн бурдаа очиж комижиж калир. И. Н. Леонтьев язжын «Барх нааны фолтныг учжин шорт, юу ба яз динэр төлбөртэй төлбөр». Төлбөт, оз-эзүүндээ фолтнын шонкерт истиглэлийн мүүсийн энд билэгээр. Төлбөт, эз мөчжинийн яланын фолтныг монголын шонкертэнд андлыг о,сан и очиж онд талаамжидын. Төлбөт, эз-үзүүлжинийн мундираадад талынгынга орхоний мундираадаагаа фолтныг мотивын талынгын төрийн санд шөл олур». Язжиг ки, буяланчлэрийн кениш ширэгтэмжийн сэргийн худар. Тээвэртэй эхуу шахажинийн мувагийн фолтныг шортидь, фолтныг эхийн мувагийн фолтныг мотив дугуруу. Буны концепт мисалларын эаслалдайыг. Бикнэлэг болон төлбөт эз-эзүүндээгийн идэвх фолтныг шонкертэнд истиглэж, мэдэгжинийн

Лесин коммунизмий оғаннан күн коммунист аялағанда жүрілімді, тәсілдер жағдай салы алагадаңдырылады, коммунизм үгүнде практик мұбындасында фазал иштеген стадији, бу мосадда конкрет же ярино еттегілер, коммунизмдин дүшінбелерінде гарисим мұбындасында фазал шыттарғанда, мөбабын-иттімаллы олтагы во с. төсөнди етмидір. В. И. Лениннің конч-ларда стадија веңдет, 60 да бундан зерттегендегі күннен де актуалдыр.

Бүсөнгүлт бизим учын асын истиғамат олумыш тоо олардын галыр, бу жола кедәрдүк биң мөнкөтбелилерин фазал һајат мөвөрөннүн формалаштырылышынан ғариямдаға дағындырулады. Биң мөнкөтбө најтилди, тұқрап едигін, мұхтаган формада тазаңдар өндір. Она көрді мұнағарғы тасиғириштап апарып мазгадаулуғандыр. Бизде формаларды конкрет ишилдишиң көр деңіл, мөнкөт ишиншін асын дидактикалық мөнкөтбелилерине көрді тасиғириштап бир ғойынан еттер. Егер көнбайынан, жерде сенім, лазымдылар көң, мөнкөтбелилерин фазал һајат мөвөрөннүн ашылғады формада озуну көстөр білдір.

- Фаал идран һөјат мөвгөн.
 - Фаал ичтиман-сиаси һөјат мөвгөн.
 - Фаал эмэк һөјат мөвгөн.
 - Фаал идман һөјат мөвгөн.
 - Бодлии озфэалийжт заманы фаал һө

6. Техники жарадычылыгда во көнд тәсірүфаты тәчтүрбәчилініңде фәзлі һәјат мөвгеzi.

Сөсүз ки, бу мөнгө формалырындар нор бири, мұнғабын жол да васито тәжібердір. Лакин онларның наң бири формалызма заманы наңы үчүн вайчи олан амандыра истинада еді. Адамдардың ми-
бу мөнгелордан нор биринші формалызы-
ларымыз мұнғабы мағдат-техника базасы
ни оладаударды. Соңында харташты ми-
лан олан бы формалылардан нор бири үчүн мұнғабын жағт шаралып, табын шаралып, на-
бесде ирек кефінде жөтөр (бы мөнгелордан
формалызыншаңда үш иншисін стидринде-
мениңде ирек кефінде жөтөрли де оңай-

жети вардыр) тәләб одунур.
Хүсүсилә гејд етмәк лазыымдыр ки, бутун бүнзарлыр формалашырылмасы учун мүхүм тәрбијә очагларынан бири, наришчилик эавад, совет мәктәби, жәнгәб тәләб

мидир. Дикәр тәрбијә очагларынан ақтөбекегедәр тәрбијә мүəсиссөлөрини, ғаләни да с. геід стмак одар.

Н. Элијев јолдаш феал һөјүт мөвгө-
и формалашибырмагын асас истигаматда.

Бөгүйтөн да, ислаб етмәје сыйынч да
дүр күн, бутеволоң мөкәт төлсөн күн
бүтээ гадама гоюнч конч олган вэ гызын
фөнал хојат мөвзүүн формалашсан
масы учын мүйүх васынчир. Мөнд мак-
таблар, синий отагы, мөкәттө парташсан
санисана, тодирс кабинетлерин вэ «малат-
ханалары» васынчло, тодирс-истенчелан
«малатханалары» во мконтобын чуярууч-
сөйлөнч, мөкәт колективтэн — комсолом
пинер ташинчиллары, шакирд комитог
васынчло, фээр жандар мөвзүүн формал-
лашынчирмагын мөнкөн оозуу же туулур.

Мөнкебаев Башылау оларға коммунистің
дәйелілігінаның вакытынан коммунист дүниаждын
рушынан асасы формаланыптырылды.
Онын пасынчыла соң бол жаңай мөнеги жаралып
нұр. Мәдени олдугу иккінші, бутун биналар
соң мөнкебаев шақынан шақынан сипатталып
жандардың емдеудер системасын пістінген
едір. Мөнкебаевдерліктер олар жаңай мөнеги
жинни бірнеше үш фармасы үзеншиді де
жанды, галан формаларда исо өткіншілік
шар салдыры, үзүннін буларлар нәр бирнеше
манижүй тістеп көрді хүсуси жаңай тәсіл
ғигитлар тәраб жаңай.